

ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ
В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИCHALLENGES AND PROSPECTS OF ANTI-CORRUPTION POLICY
IN THE CONTEXT OF ENSURING NATIONAL SECURITY

Стаття розкриває, як корупція впливає на національну безпеку, економічний розвиток, політичну стабільність та соціальну справедливість, вказуючи на важливість комплексного та багаторівневого підходу до боротьби з цим явищем. У дослідженні акцентується на необхідності міжнародної співпраці, використанні технологічних інновацій, посиленні законодавства, залученні громадянської та розвитку громадянського суспільства. В статті представлені рекомендації щодо покращення антикорупційних заходів, які можуть сприяти зміцненню національної безпеки та створенню більш справедливого суспільства. Основною метою дослідження є визначення ефективних стратегій та практик, що дозволять подолати корупцію як одну з головних загроз сучасності. В роботі також глибоко аналізуються виклики, з якими стикаються різні країни у своїх зусиллях проти корупції, включаючи глобалізацію корупційних схем, швидкий розвиток цифрових технологій, відсутність рішучості та політичної волі, а також соціально-економічні фактори, що сприяють корупції. Автори статті наголошують на тому, що без вирішення цих питань будь-які зусилля з боротьби з корупцією можуть бути неефективними. Дослідження підкреслює значення інновацій та технологічного прогресу в антикорупційній діяльності, зокрема, впровадження блокчейн технологій для забезпечення прозорості та надійності урядових транзакцій та даних. Важливу увагу приділено також необхідності реформування законодавчої бази для забезпечення суворішої відповідальності за корупційні дії та створення умов, які ускладнюють корупційні дії на всіх рівнях. Пропонуються конкретні кроки для залучення громадян до антикорупційної діяльності, такі як розвиток платформ для анонімного повідомлення про корупцію, освітні програми та кампанії з підвищення обізнаності. Завершується стаття висновком про те, що лише за умови комплексного підходу, що включає законодавчі ініціативи, технологічні нововведення, міжнародну співпрацю та активну участь громадян, можливо досягнути значного прогресу в боротьбі з корупцією та зміцненні національної безпеки.

Ключові слова: корупція, антикорупційна політика, національна безпека, політична воля, прозорість.

The article reveals how corruption affects national security, economic development, political stability and social justice, pointing to the importance of a comprehensive and multi-level approach to combating this phenomenon. The study emphasizes the need for international cooperation, the use of technological innovations, strengthening legislation, public involvement and the development of civil society. The article presents recommendations for improving anti-corruption measures that can contribute to strengthening national security and creating a more just society. The main goal of the research is to determine effective strategies and practices that will allow overcoming corruption as one of the main threats of modern times. The paper also provides an in-depth analysis of the challenges that various countries face in their anti-corruption efforts, including the globalization of corruption schemes, the rapid development of digital technologies, lack of determination and political will, and socio-economic factors that contribute to corruption. The authors of the article emphasize that without solving these issues, any efforts to fight corruption may be ineffective. The study highlights the importance of innovation and technological progress in anti-corruption activities, in particular, the implementation of blockchain technology to ensure transparency and reliability of government transactions and data. Important attention was also paid to the need to reform the legislative framework to ensure stricter responsibility for corrupt actions and to create conditions that complicate corrupt actions at all levels. Concrete steps are suggested to engage citizens in anti-corruption activities, such as the development of platforms for anonymous reporting of corruption, educational programs and awareness campaigns. The article concludes with the conclusion that significant progress can be made in the fight against corruption and strengthening national security only with a comprehensive approach that includes legislative initiatives, technological innovations, international cooperation and active participation of citizens.

Key words: corruption, anti-corruption policy, national security, political will, transparency.

УДК 354:336.025
DOI <https://doi.org/10.32782/rma2663-5240-2021.24.31>

Сокирко С.В.

здобувач наукового ступеня
кандидата наук
Державний університет
«Житомирська політехніка»

Постановка проблеми. В умовах глобалізації та швидкого розвитку інформаційних технологій, корупційні схеми стають все більш складними та витонченими, що вимагає від держав зосередження зусиль на адаптації своїх антикорупційних стратегій до сучасних викликів. Посилення міжнародної співпраці у цій сфері, впровадження інноваційних технологій у практику державного управління та управління даними, а також активізація громадянського суспільства є ключовими аспектами боротьби з корупцією. Актуальність

цього дослідження також полягає в необхідності аналізу та вдосконалення національного законодавства, з метою забезпечення правової відповідальності за корупційні дії та створення ефективної системи запобігання корупції. Розвиток ефективних механізмів виявлення, розслідування та переслідування корупційних злочинів, а також забезпечення прозорості та відкритості урядування стануть вирішальними факторами у зміцненні національної безпеки та забезпеченні довіри громадян до держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Ключовий вклад у формування наукових методів впровадження політики протидії корупції було зроблено відомими дослідниками з України та світу, такими як О. Барановський, Ф. Бретт, Д. Буркальцева, З. Варналій, В. Вишневська, Дж. Гросман, О. Дяченко, І. Мазур, В. Мандибуря, В. Ребало, Т. Рейтер, В. Рейкін, Дж. Робінсон, Г. Рябцев, Р. Седдіг, Р. Скупський, М. Флейчук та інші. Паралельно, аналіз досягнень нинішньої менеджерської науки підкреслює існування низки невирішених проблем, які продовжують перешкоджати ефективному розвитку та впровадженню державних заходів щодо деінізації економіки в Україні.

Метою статті є комплексний аналіз викликів та перспектив реалізації антикорупційної політики в контексті забезпечення національної безпеки. Стаття покликана виявити основні проблеми та недоліки існуючих механізмів боротьби з корупцією, а також розробити рекомендації щодо їх удосконалення з метою підвищення ефективності антикорупційних заходів.

Виклад основного матеріалу. Перед антикорупційною політикою стоять різноманітні виклики, які ускладнюють боротьбу з цією негативною явищем. Деякі з найзначущих викликів включають:

1. Системна корупція. Одним із найбільших викликів є існування корумпованих систем, які пронизують усі сфери суспільства та державного управління. Це означає, що корупція не є обмеженою лише деякими індивідуальними випадками, але стала складною системою, яка потребує системного підходу до боротьби з нею. Системна корупція є серйозним викликом для багатьох країн і представляє собою форму корупції, яка пронизує всі аспекти суспільства та державного управління. Вона відрізняється від інших форм корупції тим, що існує як складна мережа взаємопов'язаних корупційних практик, що забезпечують функціонування корумпованої системи. Основні риси системної корупції включають: широкий охоплення (Системна корупція впливає на усі сфери суспільства, включаючи політичну, економічну, правову, соціальну та культурну сфери. Вона охоплює як державні структури, так і приватний сектор) [1].

Інституціоналізація. У системній корупції корупційні практики стають вбудованими в інституційну структуру суспільства та державного управління. Вони стають частиною нормального функціонування системи та приймаються як стандартна практика. Високий рівень координації. Системна корупція часто потребує високого рівня координації між різними групами та індивідами, що включають урядов-

ців, бізнесменів, політиків та інших учасників. Постійність. Однією з особливостей системної корупції є її стійкість в часі. Вона може існувати протягом довгих періодів та змінювати свої форми, адаптуючись до нових умов.

Соціальна акцептованість. У багатьох випадках системна корупція приймається як нормальна частина суспільства. Люди можуть приймати корупційні практики як необхідну умову для отримання послуг або захисту. Порушення принципів справедливості та рівності. Системна корупція порушує принципи рівності перед законом та справедливості, спричиняючи нерівність, викривлення ринкових умов та загрози для демократії.

Боротьба з системною корупцією вимагає комплексного підходу, який включає в себе створення сильних інституцій, поліпшення прозорості та відкритості, підвищення рівня відповідальності, заохочення громадської участі та активного протидії нормалізації корупції у суспільстві.

2. Недостатня ефективність правоохоронних органів. Нерідко правоохоронні органи стикаються зі складнощами у виявленні, розслідуванні та притягненні до відповідальності осіб, що займаються корупційними діями. Це може бути спричинене недостатнім фінансуванням, низьким рівнем професіоналізму чи впливом корупції на самі правоохоронні органи. Недостатня ефективність правоохоронних органів є серйозним викликом для ефективної боротьби з корупцією та забезпеченням національної безпеки. Цей виклик виникає з ряду причин [2].

Недостатнє фінансування та ресурси: Брак фінансування та обмежені ресурси ускладнюють здійснення правоохоронними органами їхніх функцій. Недостатній бюджет на оплату персоналу, технічне забезпечення, навчання та розвиток може призвести до низького рівня професіоналізму та ефективності.

Політичний тиск: Втручання політичних чинників у діяльність правоохоронних органів може перешкоджати їхнім діям у боротьбі з корупцією. Неприпустимий вплив політиків на роботу правоохоронців може призвести до відмови у розслідуванні випадків корупції чи прихованню корупційних схем.

Недостатність кадрів: Не вистачає кваліфікованих кадрів у правоохоронних органах, що може бути наслідком обмеженого доступу до високоякісної освіти та недостатньої системи підготовки кадрів. Відсутність професійно підготовлених працівників ускладнює проведення розслідувань та виявлення корупційних схем.

Недостатня незалежність: Недостатня незалежність правоохоронних органів від

політичних та інших впливів може призвести до відмови у розслідуванні випадків корупції або виготовленню неправдивих результатів розслідувань.

Для подолання цих викликів необхідно здійснювати реформи у сфері правоохоронної діяльності, забезпечуючи адекватне фінансування та ресурси, збільшуючи професійну підготовку та підтримку кадрів, гарантуючи незалежність правоохоронних органів від зовнішніх впливів та забезпечуючи відповідність їх дій міжнародним стандартам та нормам прав людини. Тільки за умови ефективної роботи правоохоронних органів можна досягти значних успіхів у боротьбі з корупцією та забезпеченні національної безпеки.

3. Політичні перешкоди. У багатьох випадках корупція переплітається з політикою, що ускладнює впровадження реформ та змін у законодавстві, спрямованих на запобігання корупції. Політичний опір може затримувати або унеможлиблювати прийняття необхідних законів та реформ. Політичні перешкоди є серйозними перешкодами у боротьбі з корупцією та забезпеченні національної безпеки. Такі перешкоди можуть виникати з різних причин:

3.1. Вплив корумпованих політиків. Корумповані політики можуть активно перешкоджати реформам та ініціативам з боротьби з корупцією, оскільки це може загрожувати їхнім власним інтересам та позиціям у владі. Вони можуть уникати прийняття необхідних законів або блокувати їхню реалізацію.

3.2. Недостатня політична воля. Деякі політичні лідери можуть не мати достатньої політичної волі для проведення необхідних реформ у сфері боротьби з корупцією. Це може бути пов'язано з боязню втратити підтримку виборців або політичну підтримку інших впливових груп.

3.3. Конфлікти інтересів. Політичні перешкоди можуть виникати внаслідок конфліктів інтересів між різними політичними групами чи елітами, що мають різні погляди на проблему корупції та шляхи її подолання.

3.4. Неадекватна правова база. Недостатньо ефективна або неадекватна правова база може стати перешкодою для ефективної боротьби з корупцією. Наприклад, недостатньо строгі закони, слабка система відповідальності чи недостатнє проведення реформ у правовій сфері.

Для подолання політичних перешкод у боротьбі з корупцією та забезпеченні національної безпеки необхідно: залучати громадськість та міжнародні організації для підтримки реформ та тискати на політичних лідерів для прийняття необхідних рішень. Розвивати ефективну комунікаційну стратегію, що спрямо-

вана на підвищення свідомості громадян про проблеми корупції та її вплив на національну безпеку. Посилювати міжнародне співробітництво та обмін досвідом між країнами для здійснення спільних зусиль у боротьбі з корупцією. Підтримувати незалежність судової системи та правоохоронних органів для забезпечення виконання закону без політичного впливу. Тільки через спільні зусилля і прийняття належних заходів можна подолати політичні перешкоди і забезпечити ефективну боротьбу з корупцією та національною безпекою.

4. Транснаціональна корупція. Корупція не обмежується національними кордонами, а часто перетинає їх, що робить боротьбу з нею ще складнішою. Глобальна співпраця та обмін інформацією між країнами стає критично важливою для успішної боротьби з транснаціональною корупцією [3].

Транснаціональна корупція є одним із найбільш складних викликів у сучасному світі і має серйозний вплив на національну безпеку. Ця проблема виникає, коли корупційні схеми та практики перетинають міжнародні кордони і включають участь представників різних країн або міжнародних організацій. Деякі ключові аспекти транснаціональної корупції включають:

4.1. Перетин кордонів. Транснаціональна корупція може включати в себе обмін незаконними фінансовими потоками, легалізацію доходів від корупції через іноземні банківські системи, а також укладання корупційних угод з представниками інших країн.

4.2. Міжнародні корпорації та організації. Транснаціональна корупція може стосуватися іноземних компаній, які діють у різних країнах та використовують корупційні практики для отримання вигод, таких як отримання договорів або уникнення податків.

4.3. Міжнародна торгівля та інвестиції. Корупція може впливати на міжнародну торгівлю та інвестиції, спотворюючи конкуренцію та створюючи недовіру серед бізнес-партнерів.

4.4. Міжнародне співробітництво. Здійснення ефективної боротьби з транснаціональною корупцією потребує співробітництва між країнами та міжнародними організаціями. Це може включати обмін інформацією, взаємну правову допомогу та спільні розслідування [4].

Для протидії транснаціональній корупції необхідно: зміцнити міжнародні механізми контролю (Розвивати міжнародні конвенції та угоди, спрямовані на боротьбу з корупцією та забезпечення взаємного співробітництва між країнами). Зміцнити внутрішні системи контролю (Вдосконалювати внутрішні механізми контролю та прозорості, щоб запобігти відмиванню

грошей та іншим корупційним практикам). Підвищити свідомість (Проводити інформаційні кампанії для свідомого суспільства про наслідки транснаціональної корупції та важливість її протидії). Покарання корупціонерів (Забезпечити ефективне переслідування та покарання осіб, звинувачених у транснаціональній корупції, навіть якщо вони переховуються за кордоном).

Боротьба з транснаціональною корупцією вимагає комплексного підходу та спільних зусиль країн та міжнародних організацій. Тільки через співпрацю та взаємодію ми зможемо зменшити її негативний вплив на глобальному рівні.

5. Слабка культура відповідальності. У деяких суспільствах існує загальне відчуття безкарності серед корупціонерів. Відсутність відповідальності або мінімальні покарання для корупціонерів може сприяти подальшому поширенню корупції. Слабка культура відповідальності є серйозною перешкодою для боротьби з корупцією та забезпечення національної безпеки. Ця проблема означає відсутність у суспільстві чіткої усвідомленості та прийняття особистої відповідальності за додержання законів, етичних норм і принципів.

Для зміцнення культури відповідальності необхідно: Посилювати прозорість і відкритість (Забезпечити доступність інформації про діяльність урядових структур та проводити регулярні аудити для запобігання корупції та зловживань владою). Залучати громадськість (Сприяти активній участі громадськості у контролі за діяльністю владних структур та участі у вирішенні важливих суспільних питань). Впроваджувати суворі антикорупційні заходи (Підвищувати ступінь відповідальності за корупційні дії шляхом ефективного розслідування та покарання осіб, звинувачених у корупційних схемах). Зміцнювати освітні програми (Розвивати освітні програми з питань етики та відповідальності, спрямовані на формування свідомих громадян, які розуміють важливість відповідальності та власних дій у суспільстві) [5].

Зміцнення культури відповідальності є довгостроковим процесом, який потребує системних зусиль уряду, громадськості та інших зацікавлених сторін. Тільки через спільні зусилля можна створити суспільство, в якому відповідальність і чесність є основними цінностями.

Ці виклики підкреслюють необхідність комплексного підходу до боротьби з корупцією, який включає в себе не лише прийняття відповідних законодавчих актів, але й зміцнення інституцій, підвищення професіоналізму правоохоронних органів, розвиток ефективної системи контролю та прозорості, а також

виховання свідомого суспільства, яке відмовляється від корупційних практик.

Перспективи розвитку антикорупційної політики є ключовим аспектом забезпечення національної безпеки та стабільності суспільства. Незважаючи на складнощі, що виникають у процесі боротьби з корупцією, існують перспективи для її подолання та побудови більш прозорих, відкритих та ефективних систем управління. Деякі з ключових перспектив включають [6]:

- удосконалення законодавства. Постійне оновлення законодавства щодо боротьби з корупцією є важливою перспективою. Це означає не лише удосконалення наявних законів, але й прийняття нових законів, які враховують сучасні виклики та тенденції.

- зміцнення інституційної бази. Створення та підтримка незалежних, ефективних та добре фінансованих антикорупційних органів є важливою перспективою. Ці органи мають мати достатні ресурси та повноваження для ефективного виконання своїх функцій.

- прозорість та відкритість. Забезпечення високого рівня прозорості та доступу до інформації є ключовою перспективою. Відкритий доступ до публічної інформації дозволяє громадянам та громадськості відслідковувати дії владних структур та виявляти випадки корупції.

- міжнародне співробітництво. Зміцнення співпраці між країнами у сфері боротьби з корупцією є важливою перспективою. Обмін досвідом, інформацією та кращими практиками сприяє ефективнішому протидії транснаціональній корупції.

- залучення громадськості. Активна участь громадськості у процесі боротьби з корупцією є важливою перспективою. Громадські організації, медіа та громадяни мають важливу роль у виявленні випадків корупції, а також у сприянні встановленню прозорих та ефективних механізмів контролю.

- використання технологій. Застосування сучасних технологій, таких як блокчейн, штучний інтелект та аналітика даних, може сприяти ефективнішому виявленню та запобіганню корупції [7].

Загальна перспектива полягає в тому, що за наявності належного політичного волевиявлення та підтримки громадськості, багато з цих перспектив можуть бути успішно реалізовані, що сприятиме побудові сильних та стійких держав, що забезпечать національну безпеку та стабільність. Продовжуючи розвивати антикорупційну політику, важливо також враховувати специфічні особливості кожної країни та адаптувати стратегії до конкретних умов і викликів, з якими вони стикаються.

Загалом, розвиток антикорупційної політики в контексті забезпечення національної безпеки є невід'ємною складовою дієвої та стійкої системи управління. Це вимагає спільних зусиль уряду, громадськості, приватного сектору та міжнародних організацій для реалізації комплексного підходу до протидії корупції та підтримки національної безпеки. Розвиток антикорупційної політики є постійним процесом, який потребує системного підходу, відданості та спільної дії для досягнення успіху.

Висновки. У процесі дослідження викликів та перспектив антикорупційної політики в контексті забезпечення національної безпеки було виявлено, що ефективна боротьба з корупцією вимагає комплексного підходу, що залучає як національні урядові структури, так і міжнародну спільноту, приватний сектор та громадянське суспільство. Глобальний характер сучасних корупційних схем вимагає зміцнення міжнародного співробітництва та координації зусиль для їх ефективного протидії. Важливим є укладення міжнародних угод, що передбачають обмін інформацією та досвідом між країнами, а також створення спільних баз даних про корупційні злочини та їх учасників. Впровадження сучасних технологій, зокрема блокчейну та штучного інтелекту, може значно підвищити прозорість урядових процедур і зменшити можливості для корупції. Цифровізація процесів ухвалення рішень та управління державними активами є важливим кроком до зменшення корупційних ризиків. Ефективна боротьба з корупцією неможлива без чіткої політичної волі та рішучих дій з боку уряду. Законодавчі ініціативи, що передбачають посилення відповідальності за корупційні

дії та створення незалежних антикорупційних органів, є ключовими елементами успішної антикорупційної політики. Активна участь громадян у процесі моніторингу та контролю за діяльністю уряду є важливою умовою прозорості та відкритості влади. Розвиток громадянського суспільства та підтримка ініціатив, спрямованих на боротьбу з корупцією, мають стати пріоритетом для кожної країни.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Мандибура В.О. „Тіньова” економіка України та напрями законодавчої стратегії її обмеження. К.: Парламентське в-во, 1998. 135 с.
2. Буркальцева Д. Д. Методологія розрахунку інтегральних показників безпеки за сферами економіки. Проблеми економіки транспорту : Збірник наукових праць Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна. 2013. Вип. 6. С. 107-111.
3. Леонова О.О. Умови реалізації державної політики у сфері детінізації економіки України. Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. Х.: Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2018. Вип. 1 (53). С. 52-57.
4. Мазур І.І. Детінізація економіки як пріоритет економічної безпеки України. *Стратегічні пріоритети*. №3 (8). 2008. С.76-83.
5. Флейчук М. І. Взаємообумовленість тінізації, корупції і показників зростання економіки. Зб. наук. пр. “Економічний простір”. Дніпропетровськ : ПДАБА, 2010. № 36. С. 109-121.
6. Рейкін В.С. Оцінка рівня тінізації як індикатора макроекономічної безпеки України. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. Випуск 22. Частина 1. С.113-116.
7. Скупський Р.М. Теоретичні аспекти та тенденції тінізації економіки України. *“The genesis of genius” Scientific and educational journal; Geneva, Switzerland, December*. 2016. 7. P. 145-150. ISSN 7634-567X